

ZÁKLADNÍ TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA PRO PSANÍ (ODBORNÝCH) TEXTŮ

Při psaní textů je nutné dbát nejen na obsah, gramatiku a pravopis, ale také na formální a typografickou úpravu. Typografická pravidla se v současnosti řídí normou z roku 2014 Úprava dokumentů zpracovaných textovými procesory ČSN 01 6910. Z této rozsáhlé normy představíme alespoň základní typografická pravidla, kterými doporučujeme se při psaní řídit.

Mezery

- Mezi slova vkládáme **vždy jednu mezeru** (jeden stisk mezerníku). Mezerníkem **nerovnáváme** slova pod sebe, k tomu používáme funkce editoru, případně tabulátor „Tab“.
- **Pevná mezera** slouží ke spojení slov, které se nesmějí rozdělit. **Jednoznakové předložky a spojky** (v, s, z, k, o, u, a, i) nesmějí zůstat na konci řádku, proto je s následujícím slovem svazujeme pevnou mezerou. **Iniciály s příjmením** či **jméno s tituly** také nerozdělujeme, a proto vkládáme pevnou mezeru. Novým řádkem nerozdělujeme a pevnou mezerou jistíme také **dlouhá čísla, čísla s jednotkou a datum**.

Interpunkční znaménka

- Členící znaménka: tečka, čárka, dvojtečka, středník, otazník, vykřičník.
- K **předcházejícímu** slovu (značce, zkratce) se připojují **bez** mezery. **Za** všechna interpunkční znaménka vkládáme **mezeru**.

Tři tečky

- 1) Tři tečky při citování značí, že se neuvádí některá část textu. Pro případ, že vynecháváme několik slov, uvádíme ... **oddělené mezerami**. V případě, že vypouštíme větší část textu (tj. celé věty), uvozujeme tři tečky závorkami (...).
- 2) Případ tzv. **zámlky**, kdy vypouštíme informaci, která je zřejmá z kontextu nebo necháváme otevřený konec. Využívá se také v poezii. Tři tečky připojíme k předchozímu **textu bez mezery**.
- 3) Při psaní výčtu položek naznačují tři tečky, že tento výčet není úplný. Tři tečky nahrazují danou chybějící položku(y) a mezerami či interpunkčními znaménky se oddělují dle kontextu.

„(...) *Manon je moje umřít pro krásu...*“ (A. Prévost, překlad V. Nezval)

Pomlčka a spojovník

- Pomlčka a spojovník, které vypadají velice podobně, zastávají odlišné funkce!
- **Spojovník** je nejkratší vodorovná čárka, kterou vidíme i na klávesnici; často mylně označovaná jako pomlčka. Spojuje výrazy nebo složená slova a píše se **bez mezer**.
- **Spojovník** také slouží pro spojení složených slov. V takovém případě jej zapisujeme bez

mezer. Pokud takovéto slovo dělíme na konci řádku, musí následovat i druhý spojovník na začátku řádku následujícího.

- **Pomlčka** je delší, píšeme ji zkratkou Alt + 0150. Využíváme ji v případech, kdy do věty **vkládáme slovo** či další větu; tehdy pomlčku oddělujeme z obou stran **pevnou mezerou** (pomlčky se nesmějí oddělit, proto pevná mezera, kterou vkládáme Alt + 255). Pomlčka může mít také význam „**proti**“ či „**versus**“; v takovém případě rovněž oddělujeme z obou stran mezerou.
- **Pomlčka** ve významu „**od, do**“ se píše **bez mezer**.

Britsko-americká válka (válka Britské impérium – USA) odehrávající se v letech 1812–1815 významně ovlivnila další vývoj obou zemí – ale také Kanady – a nakonec byla ukončena Gentským mírem.

Uvozovky

- Uvozujeme jimi **doslovně citovaný text**. K uvozovanému textu přiléhají **bez mezer**.
- Pokud uvozujeme celou větu, koncová uvozovka patří za poslední interpunkční znaménko. Pokud uvozujeme jen její část, uvozovky přimykáme jen k této části.
- Uvozovek využíváme i při zapisování **přímé řeči**, v tom případě postupujeme stejně jako u citování.
- Uvozovky mohou být použity také při zapisování cizích slov, názvů, nespisovných nebo ironických výrazů apod. V tomto případě se nedoporučuje používat „uvozování“ příliš často a raději jej nahradit např. *kurzívou*.
- V češtině za správné považujeme uvádění uvozovek nejprve dole a poté nahoře: „...“.
- V případě **uvozovek vnořených**, postupujeme standardně a uvozovaný text uvnitř citace zapíšeme s **uvozovkami jednoduchými** (polovičními): „...“.
- Pozor na jednotku míry **palce** a zápis **vteřin**. Zapisujeme speciálním znakem zvaným „dvojitá prima“. Zapisujeme Alt+0034. Nikdy nenahrazujeme apostrofy a uvozovkami.
- Pro správné citování doporučujeme řídit se Normou ISO 690.

Závorky

- Závorky **těsně přiléhají** k textu, který obklopují. Vně závorek ponecháváme mezeru. Pokud se uzavírá celá věta, píšeme za ní interpunkční znaménko uvnitř závorky. V případě, že vkládáme text v závorce na konec věty, píšeme interpunkční znaménko za koncovou závorku.
- Pokud potřebujeme uzavřít další text v závorce, tj. vnořené závorky, používáme závorky **hrnaté**. Hranaté závorky používáme také při uvádění výslovnosti slov.
- **Lomítko** (rovná závorka) odděluje údaje. Oddělujeme-li **jednoslovné výrazy**, mezeru před a za lomítko **nevkládáme**. Pokud oddělujeme výrazy, kde je alespoň jeden z nich tvořený **více slovy**, **vkládáme** mezeru před i za lomítko. Výjimku tvoří případ, kdy lomítkem oddělujeme dvě **alternativy**, pak mezeru **nevkládáme**.

Speciální znaky, značky

- Značky **měrných jednotek** oddělujeme od hodnoty (čísla) mezerou. Pokud však chceme vyjádřit **přídavné jméno**, mezeru **nepíšeme**.
- Značku **paragrafu** „§“ píšeme pouze a výhradně ve spojení s číslem, nenahrazujeme tím slovo „paragraf“. Znak paragrafu od čísla oddělujeme mezerou.
- Značky **měn** oddělujeme od částky **mezerou**. V případě samostatně stojící hodnoty, píšeme značku měny za částku. Pokud je hodnota součástí **celé věty**, můžeme značku měny umístit **před** částku.

- Značky pro **úhlové stupně, minuty, vteřiny** zapisujeme za číslem bez mezery. **Celsio-
vy stupně** ovšem píšeme za číslo s **mezerou**.
- **Exponenty a indexy** se připojují k číslici/písmenu bez mezery, zapisujeme je jako „horní“ a „dolní“ index.

Jedno balení váží 5 kg. Při koupi dvou 5kg balení obdržíte slevu 10 % a zaplatíte pouze 200 CZK.

Čísła

- Pokud zapisujeme více než čtyři čísla (vlevo i vpravo od desetinné čárky), členíme je do skupin po třech a oddělujeme mezerou. Desetinnou čárku neoddělujeme mezerou. Čtyřmístné číslo můžeme zapsat bez mezery.
- **Kalendářní data** pro strojové a počítačové zpracování zapisujeme **bez mezer jako značku**. Den i měsíc zapisujeme vždy dvoumístně. Při sestupném uspořádání oddělujeme čísla spojovníkem; při vzestupném zápisu mezi čísla vkládáme tečku. **V souvislém textu** zapisujeme datum vzestupně: **den číslem** (1.–9. jednomístně), **měsíc zapisujeme slovem** a od čísla oddělujeme mezerou, stejně tak rok oddělujeme mezerou. Měsíc můžeme v česko-jazyčném prostředí uvádět i číslem.
- **Telefonní čísla** zapisujeme ve skupinách po třech, které oddělujeme mezerou.
- **Římské číslice** píšeme vždy velkými písmeny abecedy.
- Pokud chceme zapsat, že se něco objevuje „xkrát“ zapisujeme symbolem × (Alt + 0215). Např. „20×“. V případě nižších hodnot raději vypisujeme slovem, např. „pětkrát“.
- Pokud zapisujeme matematický příklad, rovněž mezi čísla a znaménka vkládáme mezeru.
- Problematika zapisování čísel a příkladů je přehledně popsána na stránkách IJP Znaky, čísla, číslice.

Seznam užitečných nejpoužívanějších zkratk pro práci s textovým editorem

@	AltGr + v
@	Alt + 64
@	Ctrl + Alt + v
&	AltGr + c
[ ]	Alt + 91 a Alt + 93
#	AltGr + x
–	Alt + 0150
×	Alt + 0215
†	Alt + 0134
♂	Alt + 11
♀	Alt + 12
€	AltGr + E
\$	Alt + 36
♪	Alt + 13
♪	Alt + 14
→	Alt + 26
←	Alt + 27
§	Alt + 21

